
ИЗВЈЕШТАЈИ

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ ИСТОРИЈСКОГ ИНСТИТУТА СР ЦРНЕ ГОРЕ У 1981. ГОДИНИ

I

ОПШТИ ДИО

Историјски институт је самоуправна радна организација без основних организација удруженог рада. Врши послове од посебног друштвеног интереса. Године 1974. Институт је удружен у заједницу Универзитета „Вељко Влаховић“ у Титограду.

Остваривање самоуправљања радници Института вршили су непосредним одлучивањем преко зборовог радника, референдума и других облика одлучивања и изјашњавања, путем делегата и делегација у скупштинама СИЗ-ова, друштвено-политичких заједница, Универзитета „Вељко Влаховић“ и др.

У самоуправном одлучивању и управљању пословима од посебног друштвеног интереса учествују представници ЦК СК Црне Горе, Извршног вијећа СР Црне Горе, СИЗ-а за научне дјелатности СРЦГ, СО Титоград и Друштва историчара СР Црне Горе — Титоград.

У Историјском институту постоје самоуправни органи: Збор радника, Извршни одбор, директор као инокосни орган и Научно вијеће као научно-стручни орган.

Сви радници Института врше функцију радничког савјета и непосредно одлучују на Збору радника.

Извршни одбор је утврђивао нацрте и доносио прелогне планова, програма, самоуправних споразума, периодичних обрачуна и завршног рачуна и других аката који су након тога коначно утврђивани и прихватани на збору радника. Но, овај орган је у неким пословима и непосредно одлучивао. Тако је он одређивао ауторске хонораре за чланке и друге прилоге објављене у часо-

пису „Историјски записи“, старао се о имовини Института и обављао друге послове из своје надлежности.

Директор Института је обављао послове пословодно-оперативне природе, организовао, координирао и усмјеравао рад, водио бригу о унапређењу економско-финансијске и научно-стручне природе у границама својих овлашћења и у оквиру задатака које му је одређивао Збор радника.

Научно вијеће је утврђивало планове рада, разматрало извјештаје о раду и проблеме у вези са пројектима и темама које финансира СИЗ за научне дјелатности СРЦГ, одређивало рецензенте за оцијену радова и избор у научна звања научних радника, утврђивало начин публикавања и тираж појединих издања Института и бавило се другим пословима из своје надлежности.

Историјски институт је имао 25 радника, од којих 14 научних, 6 стручних и 6 административних. Институту је потребно још неколико научних радника, тим прије што неколико радника убрзо одлази у пензију. Нарочито је тешко ријешити питање једног научног радника за турски период (турколога), јер је у питању профил стручњака којих има врло мало у земљи.

Финансијско-материјална и смјештајно-стамбена проблематика Института врло је акутна. Од СИЗ-а за научне дјелатности СРЦГ Институт не добија довољно средстава. Поред финансирања тема, СИЗ на науку је обезбиједио и 900.000 динара за асистенте који су примљени током 1980. године у Институт, а са нешто средстава финансирао је и Архив за раднички покрет. Један дио средстава за Архив дао је и Републички СИЗ за културу. Током 1981. године друштвено-политичке организације Републике и Секретаријат за културу, на бази информације Историјског института, одржали су, преко својих радних група, неколико састанака и донијели препоруке и закључке у вези са рјешавањем финансијско-материјалног и смјештајног проблема Института. То питање је у фази рјешавања и надамо се да ће у току 1982. године бити ријешено.

II

НАУЧНИ И СТРУЧНИ РАД

Научни радници су радили на научноистраживачким темама и пројектима:

1. — *Римске комуникације и насеља на територији Црне Горе*

На овој теми је у 1981. години радио Смаил Чекић само три мјесеца, јер је од октобра 1980. до октобра 1981. године био на одслужењу војног рока. У октобру, новембру и децем-

бру 1981. године прегледао је библиографске податке и проучио неколико мањих расправа које обрађују црногорски простор у вријеме античког периода.

Рад на теми се продужава до краја 1985. године (уговорено је првобитно да се тема заврши до краја 1984) због тога што је руководилац теме био на одслужењу војног рока.

2. — *Котор у XIII и XIV вијеку*

На овој теми радила је мр Марица Маловић, асистент. У току године прикупљала је изворе и литературу о средњовјековном Котору: А. Theiner, *Verera monumenta slavorum meridionalium historiam ilustrantia* I; Thalloszy K. Jireček, M. Šufflay, *Acta et diplomata res Albaniee mediae aetatis illustrantia* I—II, Г. Чремошник, *Канцеларијски и нотарски списи 1278—1301*. Проучавала је и литературу која се односи на везе између средњовјековног Котора и осталих приморских градова (Т. Раукар, *Задар у XV стољећу*, Б. Крекић, *Дубровник и Левант*, Ј. Лућић, *Поморско трговачке везе Дубровника с градовима зетског и драчког приморја у XIII стољећу*). Неко вријеме радила је на сређивању, превођењу и систематизацији грађе из Дубровачког архива.

Истраживање у Венецији је изостало због недостатка финансијских средстава.

3. — *Црна Гора 1852—1878*

На овој теми радио је др Радоман Јовановић, научни сарадник. Написао је 80 страница текста. Радио је на додатним истраживањима и провјеравањима писаних извора.

Аутор је извршио редиговање ранијег рада „Спољна политика Црне Горе 1856—1860“, који је дат на рецензирање. Учествовао је на научном скупу у организацији Српске академије наука, са рефератом „Црна Гора и Србија за вријеме намјешништва Јована Ристића“ Написао је 40 страница текста за Енциклопедију Југославије, друго издање.

4. — *Црна Гора и Албанија 1878—1908*

На овој теми ради др Новак Ражнатовић, научни сарадник. Обавио је основна истраживања у Институту, проучио литературу и документа из архивских збирки и исписао податке.

Учествовао је на симпозијуму, са рефератом „Плавско-гусињска афера и Марко Миљанов“ Учествовао је на међународном симпозијуму „Посљедња фаза источне кризе и хеленизам 1878—1881“, који је одржан у Волосу у Грчкој, са рефератом: »Le Traite de Berlin et la demarkacion entre le Montenegro et la Turquie 1878—1880« („Берлински уговор и разграничавање између Црне Горе и Турске“). Учествовао је у раду Округлог сто-

ла на тему: „Етногенеза и марксистичко одређење нације“ у организацији Марксистичког центра ЦК СКЦГ. Његов прилог штампан је у „Пракси“ бр. 4/81.

5. — *Парламентаризам у Црној Гори 1905—1914*

На овој теми је радио др Новица Ракочевић, виши научни сарадник. Прегледао је стенографске биљешке са сједница Црногорске народне скупштине 1905—1914 (око 7.000 страница) и направио регистар проблема који су расправљани на Скупштини. Учествовао је на научном скупу у Херцег-Новом „Односи Италије и југословенских народа у току свјетског рата“, са рефератом „Политика Италије према Црној Гори у првом свјетском рату 1914—1918“. Учествовао је на симпозијуму „Сeosки дани Сретена Вукосављевића“, са рефератом „Борбе црногорске војске 1915. године у рејону Прибоја, Нове Вароши и Пријепоља“

За редакцију Енциклопедије Југославије за Црну Гору написао је текст: „Црна Гора у првом свјетском рату 1914—1918“ и још осам мањих јединица.

За централну редакцију Енциклопедије Југославије написао је текст „Албанско-југословенски односи до I свјетског рата“

Рецензирао је и редиговао неколико радова.

6. — *Црногорска интелигенција 1918—1941*

На овој теми је радио др Перко Војиновић, научни сарадник Историјског института. Истраживао је основну литературу и изворе.

Написао је чланке „Црногорска интелигенција у ослободилачком рату 1876—1878“ и „Црногорска интелигенција према херцеговачком устанку 1882. године“. Припремио је за штампу рад „Проблем истраживања интелигенције у Црној Гори 1918—1941“ Учествовао је на више научних скупова који се баве проблемом интелигенције у Црној Гори, односно у појединим њеним крајевима.

Припремио је за штампу рад „Административно-територијална подјела Југославије на бановине, с посебним освртом на Зетску бановину и став политичких структура у Црној Гори према положају Црне Горе у склопу Југославије“

Писао је и друге мање радове, рецензије, приказе и др.

7. — *КПЈ у Црној Гори 1929—1941*

На овој теми је радио проф. др Јован Бојовић, научни савјетник, али је био оптерећен и бројним другим задацима. Написао је четири ауторска табака за историју Савеза комуниста Југославије. Радио је у радној групи за историју СКЈ као њен члан и у тимовима на одржавању заједничких састанака.

За историју СК Црне Горе, као руководилац радне групе за период 1919—1941. и члан групе до 1918. године, радио је на усаглашавању пројекта, који је усвојен.

Припремио је критичко издање „Законика књаза Данила“

Написао је текст „Црна Гора 1918—1941“ за Енциклопедију Југославије (три ауторска табака) и седам енциклопедијских јединица.

Учествовао је и на више научних скупова, округлих столова, у Редакцији Историјских записа и обављао послове директора Института.

8. — *Титова ријеч у Црној Гори*

На овој теми радио је др Радоје Пајовић, виши научни сарадник. Извршио је основна истраживања за тему, углавном за период ослободилачког рата и револуције 1941—1945. Међутим, за тај период има око 600 Титових текстова који се односе на Црну Гору, који аутору нијесу били доступни у 1981. години и није стигао да их проучи и обради.

Руководилац пројекта радио је и на теми „Изабрани списи Блажа Јовановића“, и истовремено је и одговорни уредник прве књиге ове едиције. Приредио је за штампу први дио књиге, који се односи на ослободилачки рат и револуцију.

Радио је и на пројекту „Историја Савеза комуниста Црне Горе“ Руководилац је научног тима за период 1941—1945 (написао је тезе на 19 страница), а члан је и тима за период 1919—1941.

Учествовао је у раду научног тима за писање историје СКЈ за период 1941—1945. и за ово дјело написао прилог о борби КПЈ за међународну афирмацију НОР-а од 1. до 2. засједања АВНОЈ-а.

Учествовао је на више научних скупова и округлих столова, извршио је више редакција, рецензија и других сличних послова.

9. — *Организациони развој КПЈ у Црној Гори 1941—1945*

На овој теми радио је др Буро Вујовић, виши научни сарадник. У 1981. години вршио је истраживања за период до капитулације Италије и проучио литературу која му је у претходној години остала неистражена.

Уређивао је часопис „Историјски записи“ (организовао састанке Редакције на којима су разматрани и усвојени радови за четири броја „Историјских записа“ за 1980. годину). Између осталих, уређен је и штампан број часописа посвећен другу Титу (у том броју руководилац пројекта, односно одговорни уредник часописа, имао је и два своја прилога).

Учествовао је на више научних скупова и округлих столова и извршио више редакција, рецензија и других сличних послова.

АСИСТЕНТИ — ПРИПРАВНИЦИ

1) Милан Бајовић је радио на припремању испита из програма постдипломских студија на Филозофском факултету у Сарајеву. Похађао је и положио први курс њемачког језика. Прочитао је већи број књига везаних за његову магистарску тезу и направио потребне исписе из њих. Пописивао је библиотечки фонд и фонд архивских збирки у библиотеци Института.

2) Сенка Бабовић је радила на припремању и полагању испита на постдипломским студијама на Филозофском факултету у Београду. Положила је испите 1. и 2. семестра, и то: историјску методологију и историју народа и народности Југославије у 19. и 20. вијеку и историју радничког покрета. Похађала је курс енглеског језика.

Прегледала је годишта листа „Побједа“ до 1950. године и комплете годишта часописа „Стварање“ до 1949. године.

Боравила је 20 дана у Кумровцу као ментор за тематску цјелину „Историјске и теоријске претпоставке социјалистичке револуције“

3) Радослав Распоповић је радио на семинарском раду по програму постдипломских студија.

Семинарски рад под насловом „Анексија као осуђена међународна институција, са посебним освртом на анексију црногорских територија у току II свјетског рата“, одбранио је у новембру 1981. године на Правном факултету у Београду. Уредништво часописа „Историјски записи“ је овај рад прихватило за штампу. Отпочео је са припремањем усменог магистарског испита. Похађао је курс енглеског језика (IV степен).

Учествовао је на научном скупу у Херцег-Новом, са саопштењем „Анексије Боке Которске у свјетлости међународног права“

4) Вукајло Глушчевић је радио на прикупљању грађе за магистарску тезу под насловом „Омладинске радне акције у Црној Гори у периоду обнове и петогодишњег плана“ Урадио је и нацрт научног пројекта за ту тезу.

Похађао је курс енглеског језика.

5) Момчило Пејовић је радио на припремама и полагању условних испита за уписивање на постдипломске студије на Филозофском факултету у Београду. С тим у вези написао је и предао рад „О школовању Црногораца у Цариграду крајем XIX и почетком XX вијека“. Затим је слушао предавања и редовно похађао наставу (I и II семестар).

III

НАУЧНИ СКУПОВИ

Двадесет шестог и 27. јула, у организацији Института и сурорганизацији Скупштине општине Иванград, одржан је научни скуп на тему „О карактеру и значају Скупштине народних представника и Одбора народног ослобођења за срез берански“. На скупу су од радника Института узели учешћа: др Јован Р. Бојовић, др Радоје Пајовић и др Буро Вујовић.

У новембру је одржан научни скуп у Херцег-Новом, на тему „Револуционарни раднички покрет и НОР у Боки Которској и општини Будва“ И овај скуп Институт је одржао у сурорганизацији са општинама Херцег-Нови, Котор, Тиват и Будва, уз учешће (са рефератима) неколико својих радника.

Историјски институт је организовао и неколико округлих столова у вези са неким својим издањима. Тако је одржан Округли сто о књизи др Новице Ракочевића „Политички односи Црне Горе и Србије 1903—1918“, као и о књизи „Колашин“ чији је један од аутора др Ракочевић.

Такође је одржан Округли сто о књизи Бока Пајковића „Токовима револуције“, коју је издао Историјски институт, као и о књизи др Зорана Лакића „Народна власт у Црној Гори 1941—1945“

IV

ИЗДАВАЧКА ДЈЕЛАТНОСТ

У 1981. години изашла су два броја часописа „Историјски записи“ (4/79. и 1/80). Број 1/80. је тематски посвећен другу Титу. Сви прилози су наручивани, па је њихово добијање од аутора потрајало. Било је проблема и приликом штампања, због недостатка хартије, па је све то учинило да се не испуни план у погледу излазака часописа.

У току године Институт је издао књигу Бока Пајковића „Токовима револуције“ и др Новице Ракочевића „Односи Црне Горе и Србије 1903—1918“

V

АРХИВ ЗА РАДНИЧКИ ПОКРЕТ

Поред редовне дјелатности, радници Архива су током 1981. године радили на следећим крупнијим задацима:

Одабрали су грађу за Спомен-дом у Пиви, за Спомен-музеј Блажа Јовановића, за поставку Музеја револуције народа и на-

родности Југославије, за изложбу „Црна Гора 1941“, за изложбу „Дани црногорске културе у СССР“ и др., радили су на изради предметне и именичке картотеке за фонд грађе ЦК КПЈ за Црну Гору (обрађена је 1943—1944. година), на издавању грађе за ксерографисање и улагање докумената у архивске кошуљице, на издавању и ксерографисању листова из ратног и послеријатног периода, итд. За изложбу „Црна Гора — Цетиње“ издвојено је 55 оригинала који су снимљени у фотодокументационом центру Извршног вијећа СРЦГ.

Руководилац архива Славко Станишић учествовао је са научним саопшењима на неколико научних скупова и округлих столова, а Јагода Радуловић, архивист, учествовала је на савјетовању архивских радника Југославије, као и на савјетовањима архивских радника у Тивту и Котору.

VI

БИБЛИОТЕКА

У Библиотеци је до 1. новембра 1981. године радила само књижничарка, која је и у том периоду претежно користила трудничко боловање. Од 1. новембра у Библиотеци ради још један радник, који ће и руководити библиотеком. Радила се на услуживању научних радника Института и других радника који траже услуге Библиотеке. Завођена је принова књига и периодике и узбучавана у каталог библиотеке. Периодика — часописи и новине — сређена је и припремљена за повезивање.

Вршена је обрада и инвентарисање књига и периодике. Обављани су и други послови везани за Библиотеку, као што су набавка, праћење библиографије и др.

VII

СТРУЧНЕ СЛУЖБЕ

Стручне службе, рачуноводствено-комерцијална и општа, радиле су све финансијско-рачуноводствено-комерцијалне и опште послове Института. Старале су се о набавци инвентара и материјала, наплаћивању дуговања, исплаћивању обавеза, реализацији финансијских планова, доношењу и изради обрачуна, прекуцавању, срањивању и обради материјала, вођењу кореспонденције и др.